

סוללים דרך

בונים חירות תודעתית

מאמרי השבוע

ט"ז - כ' אב

ה'תשפ"ה

תוכן עניינים

- א למה אתם מתכוונים כשאתם אומרים 'חיים'? 4
- ב אתגר הבינה המלאכותית 7
- ג מי רוצה מלחמת נצח? 10
- ד מלחמת התודעה 13
- ה על מסע המושבות, אחדות וסילוף הגות 16

מי אנחנו?

'סוללים דרך' הינו מיזם העוסק בתודעה והסברה שהחל לפני מספר שנים לאור הצורך להבין את המתרחש במרחב הציבורי באופן ענייני, ללא משוא פנים ומתוך שיח בוגר ומקצועי.

לאט לאט הצטרפו למיזם אנשים רבים, עד שכיום הקהילה הגיעה לכ-17 אלף חברים (!) שמקבלים מאמר בכל יום.

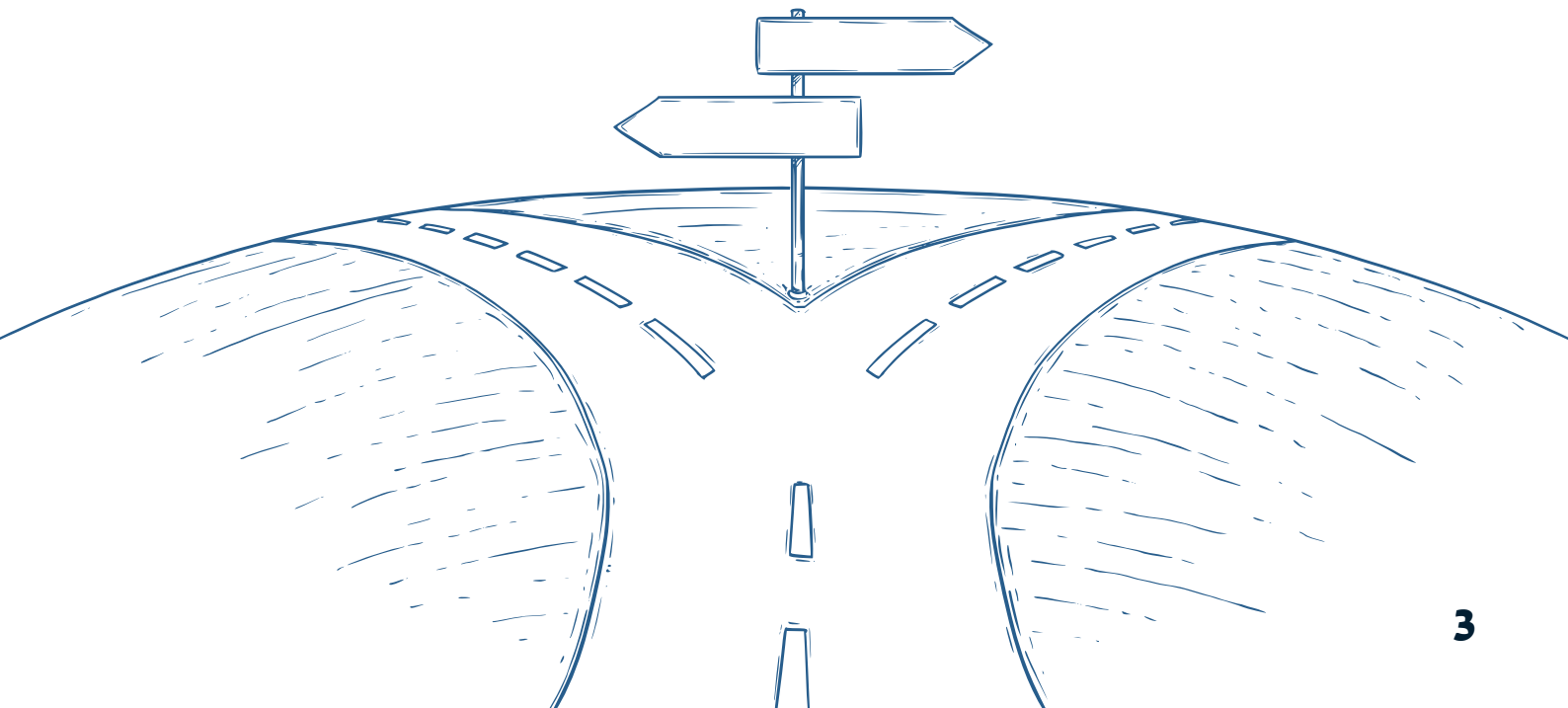
ב'סוללים דרך' אנו נוהגים לומר ש'אין לך דבר פרקטי יותר מתיאוריה טובה'.

כלומר, המיזם מאפשר לתחושות האינטואיטיביות הפשוטות של רבים, לעבור מתחושות בטן להמשגה ברורה ולתודעה סדורה. רק אדם בזה הופך להיות 'אקטיביסט' מדויק הפועל בהתאם לרוח לאומית, ציונית ויהודית.

אנו משתדלים לסקל את אבני הנגף מנהר החיים הישראליים על מנת לסייע בענווה לספינה הלאומית לנוע בבטחה ובגאון.

תגובות: ooffice@solelim-derech.co.il

להפצת החוברת: דניאל 052-757-5290

למה אתם מתכוונים כשאתם אומרים 'חיים'?

צביקה מור

על 'קדושת החיים', ואובדן משמעותם.

דווקא החזון הגדול, המשמעות הרחבה והקשה להשגה, נותנים את התמריץ לחתירה בלתי פוסקת אליהם, חרף הקשיים והמשברים בדרך

א. התרבות המערבית איבדה את אהבת החיים הפשוטה שלה כפי שמשתקף מהילודה הנמוכה ובמיוחד באירופה.

אם נוסיף לכך את הנהנתנות כתפיסת חיים, והנהייליזם - "שְׁלִילָה גְמוּרָה וּמְחַלְטֵת שֶׁל הַכֹּל, סִפְּקוֹת קִיצוֹנִית וּמְפָרֶזֶת בְּכָל הַקָּיָם" - נוכל לקבוע כי דווקא במקום שבו הכי "עושים חיים" - לא עושים חיים. פשוט.

ב. בזמן שהציבור השמרני בארץ, שהוא הרוב במדינה, העריץ את החיים, המסורת והילודה, התרבות האחרת העריצה את 'האח הגדול', בתי הקפה, פילאטיס בפארק ושאר "תענוגות החיים". לכאורה.

אל תטעו, אין מדובר בהוספת טעם לחיים במידה ובמקום הראוי, אלא לשאלה יסודית יותר - מהם 'החיים' ולהיכן נשואות העיניים.

ג. נשאיר לרגע את עומק המושג 'אלוקים' בחוץ. לשם הסברת המושג דרושה מהפכה עצומה בתחומים רבים.

בכל מקרה, היעדר האמונה באלוקים, והמרתו באדם, הביאו תרבות זו למבוי סתום, כי "אין הבור מתמלא מחוליותו" והחוק האונטולוגי העוסק בהבנת ה'יש' קובע שהאדם יוכל למלא את חייו דווקא ממשמעות הבאה ממקור חיצוני לו, בדיוק כפי שהמשמעות של הכוס מגיעה מהמשקה שממלא אותה ומהשותה שישתה ממנה.

ד. מסופר, בשם אדריכל בריטי ידוע, סיפור על שלושה פועלי בניין העומדים על פיגום ועובדים. שואלים כל אחד מהם מה הוא עושה; הראשון עונה: "אני מניח לבנים, שורה על גבי שורה"; השני עונה: "אני בונה קיר"; השלישי עונה: "אני בונה קתדרלה". האם הם עושים אותו דבר?

וכמו בעולם הניהול והייעוץ הארגוני, דווקא החזון הגדול, המשמעות הרחבה והקשה להשגה, נותנים את התמריץ לחתירה בלתי פוסקת אליהם, חרף הקשיים והמשברים בדרך.

ה. בהיעדר משמעות עליונה לחיים, הפכו החיים עצמם, בתפיסתם הרזה והצרה ביותר, להיות הנושא והמטרה. לחיות בשביל לחיות, ואין משמעות שכדאי למות למענה.

האתוס הציוני של "טוב למות בעד ארצנו", המיוחס ליוסף טרומפלדור הי"ד, הפך ללעג ולקלס. כולנו זוכרים את היחס למילואימניקים לפני המלחמה כ"פראירים". לתפישה זו השלכות חמורות על הביטחון הלאומי.

”
**כיצד ייתכן שמאז
שהתחלנו לדבר
ללא הפסקה על
"קדושת החיים
ואהבת האדם"
הפכו חיינו לזולים
כל כך?**

על פי דו"ח של "מרכז יכין למחקרים" משנה זו, כמות הנרצחים בפיגועי טרור בין 1993 ל-2023 גדולה פי ארבעה מזו שבין 1949 ל-1992.

כיצד ייתכן שמאז שהתחלנו לדבר ללא הפסקה על "קדושת החיים ואהבת האדם" הפכו חיינו לזולים כל כך?

ו. כשהחיים עצמם, ללא פשר ומשמעות, הפכו למטרה, ולא 'החיים' של הכלל אלא של הפרט, אושרו ורווחתו, **הטיל האדם על חיינו חרדה נוראה מפני המוות.**

כך נולד הצורך להגן על החיים העכשוויים בכל מחיר תוך משכונם לעתיד מסוכן הרבה יותר. כך נמנעו בצה"ל מכיבוש עזה מאז עלה חמאס לשלטון, בשל הערכה שהדבר יעלה בחייהם של 500 חיילים.

לא צריך להכביר במילים על התוצאות המרות של תפישה זו. השיגעון והעיוורון בקריאה להיכנע לחמאס עבור החטופים היא עוד נגזרת של תפישה זו.

ז. השמאל הפרוגרסיבי רגיל לבטא את השקפותיו במילים יפות שקשה להתנגד לתוכן הארסי. כמו ה"שלום", "זכויות הפרט" ו"חופש הביטוי" העוטפים את השקפותיו בטוב ואצילות מדומים, כך גם יש לראות את התהדרותו בצמדי המילים "קדושת החיים ואהבת האדם".

ההצהרות החוזרות על "קדושת החיים" במדיה הישראלית מאז טבח שמיני עצרת, משמשות כלי לחימה בידי האויב. הן מכניסות מורך לב בעם, מעקרות את רוח הלחימה ונותנות לאויב את המידע החשוב (והמוטעה) ביותר עלינו: אנו פוחדים למות. (ובעומק, אין לנו על מה לחיות, חס ושלום).

”
ההיגד
”טוב למות
בעד
ארצנו”
שניתן
לקושרו
למצוות
המלחמה
הוא בשל
המשמעות
העמוקה
והנצחית
שיש
לחיים
הלאומיים
של ישראל
בארצו

ח. קדושת החיים ביהדות היא לחיות חיים מלאי ערך, על פי תורה-נבואה, מתוך ההבנה שרק מקור חיצוני לאדם, יכול לתת לו משמעות. קדושת החיים ביהדות היא הוספת חיים במובן של ילודה המעידה על אופטימיות ומבט עתידי חיובי. קדושת החיים ביהדות היא גם הנכונות למות בעת הצורך כדי להימנע משלוש העברות החמורות המוחקות את צלם אלוקים שבאדם. קדושת החיים ביהדות שמחייבת את גדולי ישראל לשמש דוגמה ולחלל שבת כדי להציל נפשות - היא בגלל המשמעות הנצחית הטמונה בחיים. גם ההיגד "טוב למות בעד ארצנו" שניתן לקושרו למצוות המלחמה הוא בשל המשמעות העמוקה והנצחית שיש לחיים הלאומיים של ישראל בארצו, כי עבור בני האדם, ובמיוחד 'הנניחים', אדמה אינה נדל"ן, האדמה היא חיים לפרט וכמובן לכלל. הגיעה העת לעסוק ברצינות בנושא. למען עתידנו.

אתגר הבינה המלאכותית

בן יעקב סבו

בעסקת שליט שוחרר כידוע יחיא סינוואר, ההוגה של טבח שמחת תורה, וניכר שמדינת ישראל מתקשה מאוד להתמודד עם המציאות המדממת הזו. מי ייתן על כך את הדין? מי יידרש לשלם את חובו לחברה על המלצות הדמים הללו?

א. מהי סוף סוף בינה מלאכותית?

נתחיל במה היא לא.

לאדם יש הכרה. האדם מסתובב בעולם, רואה, לומד, מדבר, חושב. לבינה מלאכותית לעומת האדם, לעולם לא תהיה 'הכרה' במובן שאנו מייחסים לבני אדם. לזה לא תעזור כל הטכנולוגיה שבעולם.

מה כן בינה יכולה לעשות? היא יכולה לחקות פעולות מעשים וכישרונות של בני אדם.

איך היא עושה את זה? פשוט, היא 'צוברת' כמויות אסטרונומיות של ניסיון בתחומים מסוימים, ניסיון שגם הוא עצמו בנוי אך ורק מפידבק של בני אדם לגבי פעולות מסוימות.

למשל - אם סגנון כתיבה מסוים גורר המון התייחסות, אז הבינה המלאכותית תנסה לחקות את הממוצע של סגנון הכתיבה הנ"ל. האם היא יודעת לכתוב?

ברור שלא, אלא היא עושה ניסוי וטעיה במכפלות עצומות, וכך צוברת ניסיון אילו פעולות שלה משביעות את רצון האנשים ואילו לא. בבסיס, הדבר דומה לכל מערכת עם משוב אינטרנטי, כמו ציונים שאנשים נותנים לבתי מלון, להזמנת מוצרים שונים או ללייקים לציוצים בטוויטר. אלא שהבינה כבר עובדת בצורה יותר אוטומטית.

'שורה תחתונה - הבינה המלאכותית לא 'חושבת' ולא 'מודעת' במובן האנושי, היא פשוט מערכת חיקוי ענקית של סך כל המשובים שהיא מקבלת מאנשים המשתמשים בה. באופן הזה כבר היום היא יכולה לייצר בדיחות שיצחיקו מאד את האדם הממוצע, לכתוב מאמר הגות שיסביר רעיונות פילוסופיים, או ללוות אדם בטיפול פסיכולוגי.

ב. חרדה אפוקליפטית במטרה לשלוט

אחת לכמה שנים עולים מומחים לקדמת הבמה ומסבירים שעוד רגע כלל האנושות תחרב.

פעם מפאת ילודת יתר ולכן חייבים להגביל ילודה, אחרת לא ישאר אוכל בעולם. פעם מקריסת הכלכלה ולכן חייבים להנהיג קומוניזם עולמי. פעם בגלל החור באוזון, מגיפות, משבר האקלים ועוד.

הטענה החוזרת היא שאם נמשיך בתחרות בינינו - בני האדם, ונמשיך להחזיק בזהויות הטבעיות ש'מבדלות' אותנו, עלול העולם להיחרב. הפתרון האחד הוא תמיד להנהיג משטר חזק ולמחוק את הזהויות.

”
**כדי לחקור את
הקונספציה, תצטרך
ועדת החקירה שתקום
לחזור אחורה, לא אל
השנה שקדמה לטבח,
אלא לפחות 30 שנה
אחורה, לפחות
להסכמי אוסלו**

פעם אחר פעם הפתרון המוצע לקטסטרופות הינו לתת כח מאד גדול לגופים ומנגנונים מסוימים ובלתי נבחרים, שיוכלו לשלוט בכל השאר, וכך לווסת את 'המשבר'. מרקס רצה שליטה באמצעי הייצור; האקלימיסטים רוצים שליטה בפליטות הפחמן שהם יקצו לכל מי שבא להם בטוב; אהרן ברק רוצה שליטה על החוקים והממשלה.

וכיום - יובל נח הררי, ביל גייטס ודומיהם, דורשים שליטה על הבינה המלאכותית.

על מי חזונות קטסטרופליים עובדים?

לרוב על אנשים החיים ללא משמעות, מבחינתם החיים הם מסע ארוך איטי ודועך אל המיתה. כשזה הראש - התחושה הקיומית היא חרדתית וקטסטרופלית. זה מוסיף אדרנלין ומשמעות ליום.

כל תיקון פסקת התגברות היא דיקטטורה, כל כוס חד פעמית בפח היא אקולוגיה קורסת. והטכנולוגיה - היא הולכת להשמיד את האנושות.

ג. מי ישמור על ההמון?

שאלה שנשנית בכל סוגיה בשנים האחרונות - מי ישמור על האנושות מפני ההמון? הרי ההמון הוא כזה בור, מלכלך ומעריץ דיקטטורים.

'אדמו"ר הפרוגרס' יובל נח הררי, ממליץ בספרו האחרון 'נקסוס', להפקיד את השליטה בבינה המלאכותית בידי מועצת משפטנים ופרופסורים שיוכלו לווסת להמון את השימוש בה.

הררי טוען שיש הבדל בין 'אמת' לבין 'ידע', ומכיוון שלא תמיד הידע תואם לאמת, מועצת משפטנים ופרופסורים תוכל להחליט להמון מתי הידע הוא 'אמת' ומתי לא.

נשמע מצוין, לא?

אז זהו, שהניסיון מלמד שבכל פעם שאנשים הפקידו כח רב מדי בידי אנשים **בלתי נבחרים**, אנחנו נכנסים למצב בעייתי מאוד. בלשון המעטה.

מתי נחזיר את הריבונות של העם על חייו?

ד. בינה לעומת האדם

הררי, ככל הגות המנסה להמציא את הגלגל וּבְּזָה לעבר ולאִינטואיציה האנושית, מכיל סתירות בכל שעל ושעל. לצד דאגתו הגדולה לאנושות, הוא עצמו באותו הספר מבטל את הצורך או את הערך של האנושות. אם תימחה האנושות, טוען הררי, ל'עולם' עצמו לא יהיה אכפת והוא פשוט יכין בתהליך אבולוציוני בן מיליוני שנים את ראשית החיים מחדש.

בנוסף, טוען הררי שבעתיד אולי נצטרך להעניק 'זכויות' לישויות בינה מלאכותית, ובכך מבטל את ערך החיים, שכן מה ההבדל בין בינה עם 'תודעה' לבין אדם שנמצא ספון במחשב, מזמין אוכל הביתה דרך המחשב, ומנהל את כל חייו ומערכות היחסים שלו באופן מקוון? תוך כדי דברים אלו, הוא מחבר הכל לצורך של האנושות להמעיט ילודה ולדלל את האנושות. בשביל האנושות כמובן.

קצרה היריעה מלהמשיך.

מדוע מי שלא מאמין שלאדם יש ערך נבדל מאשר כשבעים קילו מים ופחמן של גופו, או מאשר גלי חשמל בינאריים של בינה מלאכותית, יהיה אמון על שמירת האנושות? האם בידי פרופסורים כאלו ניתן סמכות ומשרה? שופט בג"ץ שתופס את האדם כקוף מוכשר ראוי לפסוק בענייני מוסר?

עידן הבינה המלאכותית דורש מאיתנו לחדד לעצמנו - מה שמבדיל את האדם מיתר המציאות הוא צלם האלוקים הטמון בתוכו.

כל אידיאולוגיה שנטשה את תודעת צלם אלקים היהודית הפכה את האדם ל'אבק בגלגלי המכונה הגדולה'. הרי מה זה עוד שבעים קילו פחמן שנשלחים למחנה עבודה סיבירי לעומת המהפכה העולמית הגדולה שתשנה את ההיסטוריה לאוטופיה?

ה. המציאות הישראלית - מתקן אימונים

נראה שהמציאות הישראלית הכינה אותנו טוב טוב לענות על שאלות יסוד אלו:

1. מי אנחנו רוצים שישלטו בחיינו?

פקידים בלתי נבחרים ומערכות משפטיות חזקות ובלתי שקופות, או דווקא שההמון יהיה חירותי לבטא בעצמו את רצונו הפוליטי, הכלכלי, המדיני והאסטרטגי?

2. האם מי שינהיג את העולם בדור הבא, שיצליח להישאר עם הראש מעל המים, שיצליח להבין את משמעות צלם האדם גם בעולם המבלבל של הבינה, הם אנשים שיפעלו מתוך תודעת ערכים פרוגרסיביים-ליברלים, או דווקא ערכים יהודיים אמוניים?

מי שמחובר למציאות הישראלית - בנה לעצמו שרירי לב ונפש מאוד חזקים.

שורה תחתונה, עלינו להבין שאדם מנותק שורשים יאבד כל כיוון. רק אדם ועם האוחזים בשורשיהם וזהותם, גאים בהם ונלחמים עליהם, לא הם יהיו העבדים של המכונה. תישאר בהם העצמיות, והם יוכלו גם בעת הצורך, בזהירות המתבקשת, לרתום את הטכנולוגיה לטובתם. לטובת צלם האלוקים שבהם.

בע"ה.

מי רוצה מלחמת נצח?

עזרא הימן

א. הזיות בהבנת טבעה של המציאות

הכשל הבסיסי ביותר בכל דיון בין תפיסות ימין לשמאל הוא הדילוג על טבעה של המציאות.

ההתעלמות מטבעה של המציאות האנושית היא ממש פיצ'ר בשמאל. הוא רואה מלחמות כמו תקלת יצרן. מחזירים למפעל ומחליפים מוצר. "עם מי עושים הסדר. למי מוסרים את רצועת עזה. מה האלטרנטיבה. מי היריב הרציונאלי. זה כנראה קרה בגלל תסכול ויאוש. החלטנו שמסיימים אז בטוח שאפשר למצוא איזה מצרי או סעודי טוב שיסגור לנו את הפינה ויאפשר לנו להיפטר מהמטרד הזה. הרי בשביל מה הם קיימים?"

אך מי שמתייחס למלחמה כמו אל תקלת יצרן, יסתובב כל חייו בין סוחרים חדשים, עם מלוא חופניים הבטחות של אנשי מכירות, וישנא את מי שמכיר בטבעה של המציאות ומפנה את כוחותיו להתמודדות מיטבית עימה.

צורת החשיבה של השמאל אינה יחודית בהעדפתה חיים ללא מלחמות. היא יחודית בכך שהיא חושבת שהיא יכולה להעלים אותן על ידי מחשבות מדומיינות הלקוחות מסיפורי אגדות. משם קל מאוד לגלוש למחשבה שמי שממשיך להילחם כנראה אוהב מלחמת נצח.

המחלוקות העמוקות בין ימין לשמאל הן כביכול על תפיסת עולם. אך המחלוקות האידיאולוגיות הקוטביות ביותר הן על טבעה של המציאות עצמה. ראו ערך: "הם בכוונה הורגים את החטופים כי הם רוצים מלחמות נצח. זה משרת אותם פוליטית". אי אפשר להבין את הגיבריש המטורף הזה, שנראה כלקוח מאנשים על פטריית הזיה, בלי להבין את טבעה של צורת החשיבה של השמאל העמוק.

וזה הפאנצ': כשמתעלמים מטבען של מלחמות, אתה נידון לשוב ולחזור עליהן. השמאל, בבורחו מהמלחמה, דן אותנו למלחמת נצח שתמיד תרדוף אחרי הבורחים ממנה.

ב. הרוצה למזער מלחמות ינצח אותן

מי שחושב בצורה הזו יתקשה מאוד להבין את זה שבוחר להמשיך להילחם. הוא לא יוכל אפילו לשער שיש אפשרות אחרת להתמודד בצורה נכונה עם מלחמות: להתעקש לנצח אותן. ואם אפשר, אז לגרום לאויב להתייאש. כמה שיגרם יותר יאוש לאויב, כך המלחמה הבאה תקטן, תתרחק, ותמוזער. קוצר רוח מוביל לתוצאה הפוכה. לחשוב שהאויב שלך זקוק לתקווה - גורם למלחמת נצח.

מילא היו טוענים טענה, מוכיחים את היתכנותה ומקיימים דיון, ניחא. אבל הדיבור מלא הרהב בשם ה'מוסר', כשהמציאות מוכיחה הפוך שוב ושוב – אין לך דבר אנטי מוסרי מזה

”
**תנו פקודה לצה"ל
לנצח. ואם יש מי
שהפקודה לא נוחה
לו, שיניח בנימוס את
דרגותיו ויאפשר
לבהירים-מוסרית
ממנו לבצע**

חשיבה זו רלוונטית במיוחד כלפי אויב שעבורו מלחמה נועדה לאסלם את כל העולם ולהשמיד את ישראל; ומשמעותית במיוחד במלחמה שאיננה אירוע סימטרי מבחינה מוסרית. יש צד תוקפן. יש צד המונע מרוע. הוא לא יותר אלא אם יוכנע.

בשביל להבין את כל זה לא צריך אמונה או שאר רוח. לא צריך משיחיות. מספיק להיות עם שתי רגליים על הקרקע, ולרצות לחיות ולא להתאבד. זה די והותר בשביל להחליט שבהתמודדות מול אויב שקם בבוקר כדי להשמיד אותך, יש רק תמונת סיום אחת אפשרית: מגף על הצוואר עד פרפורי הגסיסה האחרונים. או בשפה הפיוטית של דוד המלך: 'ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם'. וככל שנפנים זאת, כך המלחמה תהיה קלה וקצרה יותר.

ג. אמון בנצחון הטוב, ושאר רוח של אמונה

במבט נוסף, כדי להתמודד נכון עם המלחמה אנו זקוקים לאמון גדול בטוב בעולם, ולדעת להילחם עליו בגבורה גדולה. להסתכל לרוע בעיניים. זו מחשבה שרבים בשמאל לא רוצים לאמץ. הם מעדיפים לצייר את הפאציפיזם שלהם כאמון בחיים ובאדם. אך מאחורי זה מסתתרים פחדנות וחוסר יכולת להתבונן בפני הרוע. הם מעדיפים להעמיד פנים ולספר סיפורי אגדות. **האמנים שחותמים על מכתבי תמיכה באנשים הכי שפלים עלי אדמות אינם תמימים. הם בעומק העניין איבדו את משמעות ערך החיים. איבדו את האמון שיש בעולם רע וטוב, ושראוי להילחם עבורו. הם מעדיפים לעסוק בתדמית של עצמם מאשר להסתכל במראה.**

בשביל לשמר את היכולת להילחם על הטוב בעולם, כדאי מאוד שנכניס לסיפור גם אמונה, יהדות וציפייה משיחית. אלה יהפכו לנו את המלחמה מארוע שמאופיין בהתמודדות נבונה עם עובדות החיים בלבד, למשהו משמעותי הרבה יותר. מלחמה היא לא תחביב ולא משאת חיינו. היא התמודדות קשה עם רוע תקיף ואלים מאוד. היא דורשת מאיתנו גבורה אדירה. במלחמה אנו מאמצים את כל האמון האינסופי שלנו בטוב, כדי להתגבר על הרע. מלחמה היא שעת מבחן לכוחות הטוב שבנו. אלה שדוחים אותה, בוחרים למסור את העולם על מגש של כסף לרוע, להרים ידיים ולוותר.

מלחמה נגד רוע היא לא מטריד כרוני נלווה לחיים. היא חלק מהותי מביסוס הטוב בעולם, והשלטת הטוב באדם. היא מבחן אישיות, מבחן אופי. היא מסמלת את כל המישורים, הרוחניים והפיזיים כאחד, בהם אנו נדרשים להתאמץ, להתגבר, להתמסר ולהסתכן, מכוח אמונתנו בעולם הזה, ובהתעקשות על כך שבעולם הזה, החומרי, הסוער שלנו - הטוב יכול להתגבר ולנצח.

בניגוד לתרבויות אחרות המתקיימות סביבנו, אנו לא חיים בשביל להילחם; אנו שואבים מתוך אתגרי המלחמה תעצומות של התגברות והתמסרות, ואמון בנצחון הטוב בעולם. זה נקרא לגשת אל המלחמה בתודעה של אמונה וציפייה משיחית.

והתפיסה הזו - בניגוד לתפיסה הכל כך דלה ושטחית עליה גדלו חלק מהגנרלים כאן - תיקח את הצבא שלנו אל הדור הבא, תנהיג ותנצח. היא לא תעסוק בהבטחות של יונה ועלה של זית, ולא תפריח אשליות והזיות. מתוך האמון העמוק שלה בטוב, היא לא תשוב עד כלות הרע. ומתוך שהאמון בטוב יגדל, והרוע יובס, המלחמות יהפכו לנדירות, והעתיד אכן יבשר שלום.

”
מלחמה נגד
רוע היא לא
מטריד כרוני
נלווה
לחיים. היא
חלק מהותי
מביסוס
הטוב
בעולם,
והשלטת
הטוב
באדם. היא
מבחן
אישיות,
מבחן אופי

מלחמת התודעה

אריאל אוסטרבך

א. קשה להפריז בחשיבותה של התודעה. **הכל תלוי בתודעה, על אף שהיא נעלמת מן העין.**

רק לפני פחות משנתיים ראינו כיצד תודעת "האויב לא מפחיד, הוא רק זקוק לרחמים" אפשרה לאויב הזה גישה כמעט חופשית לערי ישראל וליישובים ועלתה בדמים מרובים.

ב. **גם המלחמה מונעת מתודעה.**

התודעה הקיצונית ביותר, אולי, היא זו הרואה את עצם המלחמה כדבר רע, ולא משנה מה הסיבה להתרחשותה. **על פי שיטה זו, עצם העימות בין ישויות הוא שלילי, ויש לעצור אותו באופן מיידי.** רוח זו באה לידי ביטוי בין השאר בשלטים שתוכנם עוסק **בעצירת המלחמה, או בהחזרת החטופים יחד עם הפסקת הלחימה ברצועה.** ומי שאינו פועל להפסקת הלחימה - שונא את החטופים! טירוף.

ג. בארגון "משמר החינוך הממלכתי" (מיסודם של גבעת חביבה וקרן ברל כצנלסון, שעל שמו אגב נקרא קיבוץ בארי), הכינו מסמך שכותרתו "איד לדבר עם הילדים על המלחמה ולהישאר בני אדם?".

במסמך זה, **מושגי הלאומיות או צדקת הדרך נעדרים כמעט לחלוטין, ומה שיש בו הוא ריכוך של שנאת האויב.**

דוגמאות: "נסביר שגם באיראן וגם בעזה יש אנשים בעלי אמונות שונות. יש גם אנשים שממש סובלים מהמצב ומתנגדים למנהיגות שלהם... נספר ונחשוף את הילדים לבחירות מיטיבות של אנשים מהצדדים השונים, שבחרים להציל, לעזור ולתרום לאנשים אחרים, רק כי הם א.נשים. לילדים קל להיות אמפתיים כלפי ילדים אחרים. נחפש קווי דמיון בין ילדים. **נוכל לשאול "איך לדעתך מרגיש ילד בן גילך שגר עכשיו בטהראן/עזה?"**, "ממה הוא הכי מפחד לדעתך?", "מה הוא חושב על ילדים ישראלים?".

נסביר על דרכים שונות לפתרון סכסוכים. נעודד את הילדים לחשוב על חלופות מגוונות שאינן אלימות: "מה היית מציעה לעשות כדי לפתור את הסכסוך שלנו?". נציע אפשרות של פתרון דרך שיח, הסכמים וויתורים".

נסו לתת לילדיכם או לתלמידיכם להתמודד עם הניסוח הזה. זה מבחן עצמי נהדר.

ד. הסתעפות אחת של תודעת "מלחמה זה רע" היא, **שאומנם אין מנוס מלהילחם לפעמים, אך יש לנסות להימנע מכך ככל האפשר.** את הכותרת המתאימה ביותר לתפיסת העולם הזו נתן הרמטכ"ל לשעבר בוגי יעלון: **"לנצח ולהישאר בני אדם". כלומר, יש חשש מעורר חלחלה שמא הניצחון יהפוך אותנו למפלצות.**

גם רמטכ"לים נוספים השתמשו באמירה הזו.

התודעה הקיצונית ביותר, אולי, היא זו הרואה את עצם המלחמה כדבר רע, ולא משנה מה הסיבה להתרחשותה. על פי שיטה זו, עצם העימות בין ישויות הוא שלילי, ויש לעצור אותו באופן מיידי

”
במלחמה אדם צריך להיות מוכן להקריב את חייו עבור האומה. ההקרבה היא לא רק של הלוחמים, אלא של כל המעגל הלאומי הרחב

ידוע כבר שערך הניצחון נעדר ממסמך 'רוח צה"ל'. פרופסור אבי שגיא, ממנסחי המסמך, אמר: "אין לגיטימציה לצאת למלחמה כדי לנצח, וכשפועלים כך חורגים מגבולות המוסר". לא פלא אפוא, שקצינים בכירים שגדלו על הרוח הזו מתקשים בהכרעת האויב ומיטוטו.

ה. קומה נוספת בתודעה היא התפיסה, שחובה להציל את בני עמנו מידי האויב, ושכל זמן שיש יהודי במצוקה חובתנו לעזור לו.

ולכן, כאשר תושבי העוטף נקלעו לצרה, יש חובה לעזור להם; וכאשר יש שבויים המוחזקים על ידי חמאס ברצועת עזה, צריך לנסות לשחרר אותם; וכאשר אב המשפחה יוצא למילואים, צריך לעזור לאשתו ולילדיו.

כל קהילה הפועלת על פי ערכי מוסר ויושר תזדהה עם הדברים הללו, יחד עם גמילות חסד לכל מי שצריך זאת. התודעה הזו היא הבסיס לחברה בריאה.

אך דא עקא, אף שגמילות חסד היא חשובה מאוד, פעמים רבות מדובר בתודעה של גמילות חסד פרטית של שותפים, ולא של גמילות חסד כלפי האומה במלחמתה.

גמילות חסד פרטית נעשית במרחב מסוים ובתנאים מסוימים. למשל, אסור לאדם לכלות את ממונו במתן צדקה, או לפגוע בבריאותו כדי לסייע לאחרים.

לעומת זאת, במלחמה אדם צריך להיות מוכן להקריב את חייו עבור האומה. ההקרבה היא לא רק של הלוחמים, אלא של כל המעגל הלאומי הרחב: לוחמים, תומכי לחימה, תמיכה בעורף, מפונים ועוד ועוד.

אפילו הירידה למקלטים ולמרחבים המוגנים מקבלת ממד אחר כאשר היא נעשית כחלק מתפיסת המלחמה באופן הראוי.

העם כולו נכנס למצב התגוננות לא רק כדי לשמור על נכסי חייו הפרטיים, אלא גם כדי לאפשר למדינה להכריע את האויב.

ז. כאשר אנו פועלים במרחב הציבורי, עלינו לשאול את עצמנו: על פי איזו תודעה אנו פועלים ואיזו תודעה אנו מחזקים בפעולתנו?

איננו פועלים במרחב ריק ויש להביא בחשבון את ההשלכות של מעשינו. האם אנו מחזקים את תודעת הפרט, או מחזקים את הפרט כחוליה בשרשרת של עם ישראל לדורותיו? כל פעולה ומחשבה שלנו פועלת על התודעה.

ראוי כמובן להתפלל על כל יהודי, אך מה על התפילה על ניצחון האומה?
תמונות השבויים, קורעות הלב, צריכות להיתפס בהקשר הרחב בלבד.

ח. מפקד הפריצה לעיר העתיקה במלחמת ששת הימים, יורם זמוש, סיפר
**כי לפני היציאה לקרב הם קיבלו דגל מתש"ח, וחשו כי כל הדורות של עם
ישראל דוחפים אותם לנצח ולשחרר את הכותל.**

מתוך תודעה של דורות שוחררה ירושלים, ומתוך תודעה של נצח ישראל
ננצח בעזה בעזרת ה'.

ללחימה מתוך תודעה לאומית יש נגזרות רבות. החל מהגדרת מטרות
הלחימה וכלה ביכולת לנשוק שפתיים כאשר המלחמה מתארכת וגובה
מאיתנו מחירים קשים.

**המציאות שאנו חיים בה, שהיא בבחינת חדר לידה לאומי, מחייבת ודוחפת
אותנו לעלות אל התודעה הלאומית, וממנה לשאוב כוח למלחמה בחזית
ובעורף.**

ככתוב: "עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה".

”
**המציאות
שאנו חיים
בה, שהיא
בבחינת
חדר לידה
לאומי,
מחייבת
ודוחפת
אותנו
לעלות אל
התודעה
הלאומית,
וממנה
לשאוב כוח
למלחמה
בחזית
ובעורף**

על מסע המושבות, אחדות וסילוף הגות

איתי אסמן

אחד הערכים המרכזיים שחרת על דגלו המגזר הדתי-לאומי הוא **ערך האחדות**.

'גשר בין עולמות', 'המקף המחבר' או כינויים מפורסמים אחרים. נדמה שאין חולק על כך, שאחד המשפיעים הגדולים על צביונו של המגזר הזה ועל עולם הרעיונות והמושגים שלו הוא **הרב אברהם יצחק הכהן קוק** (=הראי"ה) זצ"ל, שהיה רבן של יפו והמושבות בתחילת המאה העשרים ולאחר מכן רבה הראשי של ארץ ישראל ומייסד ישיבת 'מרכז הרב', שהוציאה מתוכה מפעל שלם של ישיבות.

חשוב לעסוק בהגותו ובשורשיו הרוחניים באופן כן ואמיץ, כדי להבין את עצמנו ועד כמה אנו נאמנים לאותה הגות - או שמא סטינו ממנה. כך או כך, לימוד פשוט יחזיר אותנו לתלם ויבער את הסיגים והעיוותים שחלו בשימוש במשנתו של הראי"ה.

אחדות -

המאורע המכונן ביותר בחשיבה של המגזר הדתי-לאומי על ערך האחדות אצל הרב קוק זצ"ל הוא 'מסע המושבות'.

מדובר במסע שנערך בשנת התרע"ד (1913) במשך חודש אל יישובי אנשי העליות הראשונות בצפון הארץ. השתתפו בו שבעה רבנים חשובים בארץ ישראל, אחד מהם היה מנהיג העדה החרדית בירושלים באותה תקופה, הרב יוסף חיים זוננפלד זצ"ל.

בין המושבות היו זכרון יעקב, מרחביה, דגניה, פוריה ועוד. בתום המסע הוציאו הרבנים חוברת שתיארה את המסע. **מומלץ מאוד לקרוא את החוברת הזו כפי שיצאה במקור, כדי לעמוד על דמותו השלמה של הרב קוק זצ"ל.**

בניגוד למה שלעיתים נדמה בציבור הדתי-לאומי - שהמסע נועד בעיקר להתרשמות של הרבנים וכדי שייפגשו עם הציבור, יכירו אותו ויחזקו את החלוצים בעבודתם -

בעמוד השער של החוברת נכתב "רשימת מסע הרבנים מחברי הועידה **להרמת קרן הדת והיהדות** בארץ הקודש ת"ו".

כלומר, בנוסף למטרת קירוב הלבבות, **הרבנים הגיעו למושבות בשל כאבם הגדול על מצבם הרוחני של החלוצים וניתוקם ממסורת עמם, וכדי לדבר על 'הרמת קרן היהדות' ולהשפיע באופן מעשי על חיי המושבות.**

שאלו את עצמכם מה הייתם חשים לו היה מסע כזה מתרחש היום. מסע כזה היה ממוסגר בתקשורת בשלילה קיצונית ואלימה כ'מסע הדתה', ואנשים רבים היו כנראה ממהרים להתנצל משום מה על 'חוסר הרגישות' של מייצגי היהדות הללו.

בתחילת החוברת יש הקדמה ארוכה שעליה חתומים כל הרבנים, וכך הם כותבים על מטרת המסע:

"הדרכים הראשיים אל ההטבה הרצויה הם: **דרכי החינוך שיהיו ממולאים השפעה של יהדות נאמנה, על ידי מורים יראי השם תמימי לב שלומי אמוני**

הרבנים הגיעו למושבות בשל כאבם הגדול על מצבם הרוחני של החלוצים וניתוקם ממסורת עמם, וכדי לדבר על 'הרמת קרן היהדות' ולהשפיע באופן מעשי על חיי המושבות

”
**מצד אחד החלוצים הם
אידיאליסטים הפועלים
להפריח את ארץ
ישראל ולהקים מדינה
לעם ישראל, ומצד שני
הם מושפעים
מתרבויות זרות
הפועלות על הלך
מחשבתם ורוחם**

ישראל, בעלי תורה ובעלי כשרון היודעים את העולם ואת החיים, את תנאי היישוב ואת צרכיו.”
כלומר, אחת המטרות המרכזיות של המסע הייתה לתקן את החינוך של היישוב החדש, כך שיהיה מיוסד על אנשים המאמינים בקדושתה של התורה ובמסורת ישראל.
אף שהרבנים ראו בעין טובה וחיובית את העבודה החקלאית של החלוצים בבניית האומה, בוודאי הרב קוק שראה בהם שותפים ממש בגאולת ישראל - צרם להם מאוד החינוך המנותק ממסורת ישראל, ולכן הם פעלו להכניס למושבים מורים יראי שמיים.
וכך כתבו בהמשך המטרות: "העמדת מורי הוראות ומשפיעים רוחניים בכל מקומות היישוב בדרך כבוד ושלוש".

הרבנים הבינו שיש כאן מורכבות. **מצד אחד החלוצים הם אידיאליסטים הפועלים להפריח את ארץ ישראל ולהקים מדינה לעם ישראל, ומצד שני הם מושפעים מתרבויות זרות הפועלות על הלך מחשבתם ורוחם**, ולכן יש לפנות אל עומק ליבם כדי לתקן זאת ולהשיב אותם ליהדות: "לחדור אל עומק הלב של הפועל הצעיר, שאף על פי שחלק ממנו שבוי בידי דעות זרות אשר נסתעפו בהשפעה נוכרית, בכל זה חי גם בו אותו הרשף הישראלי, שבגעת בו יד רצויה ורוח נאמן - והיה לאור ישראל ולשלהבת קודש".

אמנם, הרבנים באו גם להתעניין בצורה כנה ואמיתית במצב החלוצים, במצבם החומרי ולא רק במצבם הרוחני, והם באו לקרב לבבות ו'לשבור מחיצות', אך בסופו של דבר, מטרתם המרכזית הייתה חיזוק היהדות של החלוצים.

ולא רק בפן החינוכי, אלא גם בשמירת השבת והכשרות: "ומדי דברנו בכל מושבה ומושבה על חובות חיי היהודי בכלל ובפרט, הבלטנו בייחוד: את קדושת השבת, דרישת החינוך על טהרת הדת, ומצוות התלויות בארץ".

הרב קוק ראה באחדות ערך גדול מאוד, נושא זה מודגש בכתביו.
אך הוא מדבר על אחדות מבוססת זהות יהודית. גם במאמרו החשוב 'מסע המחנות' (שנכתב בשנת תרצ"ג, 1933), שבו הוא מבקש מכל ציבור לעשות חשבון נפש בעצמו ולא להאשים את חברו, הוא מדבר על חיסרון ב"ההארה הכללית ממקור האחדות האלקית הקדושה המוכרחת להיות שורה על ישראל, הגוי כולו". כלומר, האחדות באופן שהרב קוק הבין אותה חייבת להיות קשורה לקב"ה.

והוא מסיים את המאמר במילות התפילה "וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".

לא רק אגודה אחת של 'הסכמות רחבות', אלא "לעשות רצונך בלבב שלם". זו הייתה משאת נפשו של הרב קוק בכל ספריו ומאמריו, שפורסמו בחייו וגם אחרי מותו.

האחדות בין המחנות הייתה חשובה בעיניו כאשר היא באה יחד עם החיבור למסורת ולשורשים.

הניסיון לראות את הרב קוק זצ"ל כמי שעסק בקירוב לבבות במנותק מקירוב סביב מסורת ישראל ושמירת מצוות, הוא סילוף דמותו ומשנתו. ונשאלת השאלה: מניין הגיע סילוף זה, ומדוע אינו מטופל כראוי באומץ, בחוכמה ובגבורה?

האחדות בעם ישראל ובמדינת ישראל לא יכולה להיות תחת 'רב תרבותיות', במיוחד לא עם ערכים המושפעים מתרבויות זרות. זו בדיוק הייתה מטרת מסע המושבות - קידום אחדות אמיתית, כזו המבוססת על התרבות היהודית השורשית והמקורית ועל תיקון הניכור ליהדות המושפע מתרבות זרה.

לפי שיטת הרב קוק זצ"ל, במדינת ישראל תהיה אחדות אמיתית לא רק אם נקשיב איש לרעהו (שזו אכן משימה חשובה), אלא כאשר נעשה זאת מתוך תיקון המערכות הציבוריות, שיפעלו בשמירה על קדושת השבת הציבורית בהתאם למסורת ישראל, בתיקון החינוך הכללי והתרבות הישראלית בכבוד למסורת ישראל.

שבת שלום!

”
**לא רק
אגודה אחת
של
'הסכמות
רחבות',
אלא
"לעשות
רצונך בלבב
שלם". זו
הייתה
משאת נפשו
של הרב
קוק בכל
ספריו
ומאמריו,
שפורסמו
בחייו וגם
אחרי מותו**